

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1. ความเป็นมา

1.1 ประวัติและความเป็นมาของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติเริ่มเกิดขึ้นและมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แต่รูปแบบและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งยังไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งอุทยานขนาดเล็กเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของผู้นำหรือผู้มีอำนาจ จนกระทั่ง ค.ศ. 1833 ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและธรรมชาติแวดล้อม โดยนักนิยมธรรมชาติได้เขียนบทความที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ และการสงวนรักษาแหล่งธรรมชาติในรูปแบบอุทยานแห่งชาติจนมีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติของชาวอเมริกันโดยทั่วไป¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1864 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ประกาศจัดตั้งแหล่งธรรมชาติในบริเวณหุบเขาโยซีไมท์ (Yosemite Valley) เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับสาธารณชนได้ใช้ประโยชน์ในด้านท่องเที่ยวและนันทนาการ และในปี ค.ศ. 1872 ได้ประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของโลก คือ อุทยานแห่งชาติเยลโลว์สโตน (Yellowstone National Park) ซึ่งมี

---

¹ C.Frank Brockman, Recreational use of wild lands (New York : Mcgraw-Hill Book Co., 1959), p.48.

Park) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน โดยมีข้อกำหนดในการคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพธรรมชาติอย่างเคร่งครัด

การประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเฮลโลว์สโตนในครั้งนั้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ เริ่มให้ความสนใจและความสำคัญเกี่ยวกับการสงวนพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในรูปแบบของอุทยานแห่งชาติมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย อธิปไตยของการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติเฮลโลว์สโตน เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 โดยกรมป่าไม้ได้พยายามสงวนและรักษาพื้นที่ป่าที่มีทิวทัศน์สวยงาม น้ำตก ลำธาร ถ้ำ และบริเวณที่มีป่าอุดมสมบูรณ์ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป แต่เนื่องจากขณะนั้นอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 การดำเนินงานเพื่อประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติจึงมีอุปสรรคและต้องระงับไปในที่สุด²

ต่อมาปี พ.ศ. 2502 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้เล็งเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ซึ่งนับวันจะถูกทำลายให้ร่อยหรอเสื่อมโทรมลงเป็นอันดับ จึงมีบัญชาและเร่งรัดให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ พร้อมทั้งร่างกฎหมายที่ควบคุมพื้นที่ดังกล่าวจนในที่สุดในปี พ.ศ. 2504 ก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

² สूरเชษฐ์ เชษฐมาลี, "อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์," ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรสำหรับเยาวชน ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536), หน้า 105.

ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการดำเนินการเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ และใน พ.ศ. 2505 ก็ได้มีพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ประกาศป่าเขาใหญ่ ในท้องที่จังหวัดนครราชสีมา นครนายก ปราจีนบุรี และสระบุรี เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย

1.2 ความหมายของระบบอุทยานแห่งชาติ³

ในแต่ละประเทศจะมีความหมายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประวัติความเป็นมาและความจำเป็นในการประกาศจัดตั้ง ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น แต่อย่างไรก็ตาม สหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources หรือ IUCN) ได้ให้ความหมายของอุทยานแห่งชาติเพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับทุกประเทศ ว่าจะต้องเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยระบบนิเวศสำคัญที่เป็นตัวแทนของภูมิภาคโดยมีลักษณะเด่นตามธรรมชาติหรือทิวทัศน์สวยงาม เป็นแหล่งของพืชพรรณ สัตว์ป่าและธรณีสันฐาน เป็นถิ่นอาศัยที่มีคุณค่าด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษาและนันทนาการ โดยไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม⁴ และในการกำหนดพื้นที่เพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานชาตินั้น ทาง IUCN ได้กำหนดว่าควรจะมีพื้นที่อย่างน้อย 10 ตารางกิโลเมตรบริหารงานโดยรัฐ และจะต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเพียงพอที่จะสามารถป้องกันการบุกรุกทำลาย และต้องอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปท่องเที่ยวได้ โดยจะต้องรักษาธรรมชาติให้คงสภาพดั้งเดิมมากที่สุด

³ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, จากธรรมชาติสู่เขตอนุรักษ์ "อุทยานแห่งชาติ" (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2535), หน้า 10.

⁴ สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ, "อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์," ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรสำหรับเยาวชน ครั้งที่ 6, หน้า 103-104.

สำหรับประเทศไทย ระบบอุทยานแห่งชาติ (National Park System) ประกอบด้วย 2 ประเภท คือ

1) อุทยานแห่งชาติ (National Park) ได้มีการให้ความหมายไว้ ดังนี้^๕
คือ^๕

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ให้ความหมายว่า "อุทยานแห่งชาติ คือ ที่ดิน ซึ่งรวมความทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ได้รับการกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ... ลักษณะที่ดินดังกล่าวเป็นที่ที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่สนใจและมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์ หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งไม่ใช่ทบวงการเมือง ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติ เพื่อสงวนไว้เป็นแหล่งการศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชนสืบไป"

ส่วนอุทยานแห่งชาติ (กองอุทยานแห่งชาติเดิม) สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่องานบริหารอุทยานแห่งชาติ ได้กำหนดความหมายของอุทยานแห่งชาติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติไว้ว่า "อุทยานแห่งชาติ คือ พื้นที่สงวนไว้เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงามอันเป็นที่ติดตาตรึงใจแก่ผู้พบเห็น ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อรักษาสมบัติทางธรรมชาติไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ๆ ได้ชมและศึกษาค้นคว้าชาตินั้น ๆ ต่อไป"

^๕ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการประเมินสภาพอุทยานแห่งชาติ พื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า และพื้นที่คุ้มครองอื่น ๆ ในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530), หน้า 1-2.

ศาสตราจารย์เทียม คมกฤษ อดีตคณบดีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอดีตอธิบดีกรมป่าไม้ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาการป่าไม้ยุคใหม่ของประเทศไทย ได้ให้ความหมายว่า "อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อจะได้รักษาทัศนียภาพและสภาพความสวยงามตามธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ป่ามิให้ถูกทำลายไป โดยมุ่งให้อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่ให้ความรื่นรมย์ และการศึกษาธรรมชาติวิทยาแก่ประชาชนตลอดไป"

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จึงพอที่จะสรุปได้ว่าอุทยานแห่งชาติ หมายถึงพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งสงวนและคุ้มครองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

2) วนอุทยาน (Forest Park) หมายถึง พื้นที่ธรรมชาติที่มีลักษณะสวยงาม เป็นที่ซึ่งรัฐให้ความคุ้มครองรักษาสภาพธรรมชาติ ตลอดจนปรับปรุงฟื้นฟูให้เกิดความสมบูรณ์ สวยงาม สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว พักผ่อน หรือการศึกษาหาความรู้ทางธรรมชาติของประชาชน

1.3 ความสำคัญของอุทยานแห่งชาติ

สหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources หรือ IUCN) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ เพื่อคุ้มครองรักษาแหล่งธรรมชาติและทัศนียภาพที่มีความสำคัญระดับชาติหรือระดับนานาชาติ สำหรับการใช้อนุรักษ์ด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษาและนันทนาการของมนุษย์ ตลอดจนคงไว้ซึ่งความเป็นตัวแทนระบบนิเวศของภูมิภาค สิ่งมีชีวิต ทรัพยากรพันธุกรรมและชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ เพื่อความมั่นคงและความหลากหลายทางนิเวศวิทยา^๕

^๕ สรุเชษฐ์ เศรษฐมาส, "อุทยานแห่งชาติกับการอนุรักษ์," ในเอกสารประกอบการฝึกอบรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรสำหรับเยาวชน ครั้งที่ 6, หน้า 104.

สำหรับประเทศไทย การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติ หรือ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพธรรมชาติ
2. เพื่อรักษาพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม สำหรับใช้ประโยชน์ในด้านท่องเที่ยว นันทนาการ หรือพักผ่อนหย่อนใจ
3. เพื่อเป็นแหล่งในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ในสาขาวิชาต่าง ๆ

ส่วนการจัดตั้งวนอุทยานมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในพื้นที่ จึงมีความสำคัญในระดับท้องถิ่นเท่านั้น

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของอุทยานแห่งชาติ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติที่ได้กล่าวมา ทำให้เห็นได้ว่าอุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่คุ้มครอง (protected areas) ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ร่วมกับการอนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้เกิดประโยชน์กับมนุษย์ควบคู่กัน อุทยานแห่งชาติจึงเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยช่วยรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติช่วยให้กระบวนการทางนิเวศวิทยาและการดำรงชีพของมนุษย์เป็นไปตามปกติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* มีความหมายเช่นเดียวกับพื้นที่อนุรักษ์ (conservation areas) ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ต้องการรักษาระบบนิเวศดั้งเดิมไว้มิให้มีการเปลี่ยนแปลง ในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครองหลายแห่ง แต่ใช้ชื่อต่างกันตามระดับของการป้องกันรักษาและหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น อุทยานแห่งชาติ (national park) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (wildlife sanctuary) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 (watershed class 1) และวนอุทยาน (forest park) เป็นต้น

การประกาศพื้นที่คุ้มครองในรูปของอุทยานแห่งชาติ จึงมีความสำคัญพอจะสรุปได้ดังนี้⁷

1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

บทบาทที่สำคัญของอุทยานแห่งชาติด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ช่วยปกป้องรักษาพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์มิให้สูญพันธุ์ โดยช่วยอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่ แหล่งอาหารและระบบนิเวศ ซึ่งเมื่อมีการประกาศจัดตั้งพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติจะช่วยคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่มีสำคัญได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีกฎหมายที่เข้มงวดและมีบทลงโทษรุนแรง นอกจากนี้ ในการจัดการและบริหารอุทยานแห่งชาติยังมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณโดยเฉพาะในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น

2. ด้านเศรษฐกิจ

อุทยานแห่งชาติมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 ด้านเกษตรกรรม อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรมดั้งเดิมของพันธุ์พืชและสัตว์ และยังช่วยรักษาสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเกษตร อุทยานแห่งชาติบางแห่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญที่จะระบายน้ำลงสู่แม่น้ำตอนล่าง เช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพปุส และอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์เป็นแหล่งต้นน้ำแม่ป่าปิง อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งต้นแม่ป่ามูลแม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำนครนายก ซึ่งแม่น้ำเหล่านี้มีความสำคัญต่อการเกษตรกรรมของประชาชนเป็นอย่างมาก

⁷ ณรงค์ มหรรณพ, "การจัดการอุทยานแห่งชาติ," ในเอกสารการสอนชุดวิชา นิเวศวิทยาและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ หน่วยที่ 1-7 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534), หน้า 361.

2.2 ด้านท่องเที่ยว ในปัจจุบันพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่ประชาชนจำนวนมากได้เข้าไปท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้มีการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เป็นผลให้มีธุรกิจบริการด้านบริษัทท่องเที่ยว ร้านอาหารและโรงแรมต่าง ๆ นอกจากนั้นแล้วยังทำให้เกิดอุตสาหกรรมอื่น ๆ สำหรับประชาชนในบริเวณใกล้เคียง เช่น กิจการรถเช่า กิจการท่าของที่ระลึก ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการหมุนเวียนของเงินตรา ทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น

3. ด้านการศึกษา คันท้าและวิจัย

อุทยานแห่งชาติมีพื้นที่ขนาดใหญ่ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตจำนวนมาก ทำให้มีความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรทางพันธุกรรมที่สำคัญ นอกจากนี้ ยังมีสภาพธรรมชาติ ทิวทัศน์ ธรรมชาติฐานที่สวยงามและแปลกตา จึงเหมาะแก่การเป็นแหล่งศึกษา คันท้าและวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ชีววิทยา นิเวศวิทยา ธรณีวิทยา พฤกษศาสตร์ และธรรมชาติวิทยา เป็นต้น

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

การจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ ได้นำความเจริญไปสู่พื้นที่ใกล้เคียงเพราะมีการสร้างถนน ไฟฟ้า และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ใกล้เคียงได้รับประโยชน์ด้วย

ในด้านวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ทำให้ชนบทรวมเนียมประเพณีของท้องถิ่นแพร่หลายมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีส่วนเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่เช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีชาวเขาบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย เคยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ได้หันมาประกอบอาชีพค้าขายและนำเที่ยวมากขึ้น

5. ด้านสิ่งแวดล้อม

พื้นที่อุทยานแห่งชาติถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ให้คงอยู่ในสภาพที่เป็นธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติมีส่วนช่วยรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งสร้างความมั่นคงให้แก่กระบวนการทางอุทกวิทยา ช่วยป้องกันการพังทลายของดิน ควบคุมสภาพภูมิอากาศ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อสิ่งมีชีวิตและช่วยคุ้มครองรักษาระบบนิเวศ

จากความสำคัญของอุทยานแห่งชาติในด้านต่าง ๆ รัฐจึงได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครองในรูปแบบของอุทยานแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2537 อุทยานแห่งชาติที่ได้รับการประกาศจัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกา มีจำนวนทั้งหมด 79 แห่ง มีเนื้อที่ทั้งหมด 25,076,367 ไร่ (7.82% ของพื้นที่ประเทศ) แบ่งเป็นอุทยานแห่งชาติทางบก (อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้) จำนวน 64 แห่ง เนื้อที่ 22,059,930 ไร่ (6.88% ของพื้นที่ประเทศ) และอุทยานแห่งชาติทางทะเล จำนวน 15 แห่ง เนื้อที่ 3,016,437 ไร่ (0.94% ของพื้นที่ประเทศ) (อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้) ส่วนอุทยานแห่งชาติที่กำลังดำเนินการประกาศจัดตั้งและเตรียมประกาศพระราชกฤษฎีกา มีจำนวน 48 แห่ง เนื้อที่ 15,410,959 ไร่ (4.80 % ของพื้นที่ประเทศ) แบ่งเป็นอุทยานแห่งชาติทางบก จำนวน 44 แห่ง เนื้อที่ 732,660 ไร่ (0.22% ของพื้นที่ประเทศ) อุทยานแห่งชาติทางทะเล จำนวน 4 แห่ง เนื้อที่ 732,660 ไร่ (0.22% ของพื้นที่ประเทศ) ดังนั้น เมื่อรวมอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศที่ประกาศพระราชกฤษฎีกาและกำลังดำเนินการจัดตั้ง จึงมีอุทยานแห่งชาติทั้งหมด จำนวน 127 แห่ง เนื้อที่ 40,485,930 ไร่ (12.62% ของพื้นที่ประเทศ) ^a

^a ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน, "เอกสารของส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2537. (พิมพ์ตัด)

สำหรับวนอุทยานนั้น มีจำนวนทั้งหมด 42 แห่ง มีเนื้อที่ทั้งหมด 339,697 ไร่ (0.10% ของพื้นที่ประเทศ) แบ่งเป็นวนอุทยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนอุทยานแห่งชาติ จำนวน 26 แห่ง สำนักงานป่าไม้เขต จำนวน 7 แห่ง สำนักงานป่าไม้จังหวัด จำนวน 8 แห่ง โรงเรียนป่าไม้จังหวัดแพร่ จำนวน 1 แห่ง °

2. ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ จากที่ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2504 - 2519) ที่เน้นหนักการพัฒนาภาคเกษตรเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายที่จะขยายผลผลิตทางการเกษตร จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 จนถึงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2520 - 2539) รัฐได้เริ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม โดยเลือกใช้กิจการอุตสาหกรรมเป็นภาคนำ โดยเฉพาะกิจการที่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอย่างเต็มที่ในขณะนี้คืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก และยังมีบทบาทในการสร้างงานและกระจายรายได้ไปยังภูมิภาค ผลจากการพัฒนาและส่งเสริมประกอบกับประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นจำนวนมาก และมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จึงมีการลงทุนและประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็วในระยะต่อมา

อุทยานแห่งชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ ซึ่งได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติ

° เรื่องเดียวกัน.

ภูกระดึง อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ภูสอยดาว อุทยานแห่งชาติ
 เขาแหลมหญ้า - หมู่เกาะเสม็ด และอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี
 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่ผ่านมาที่การท่องเที่ยวเจริญเติบโตและขยายตัวนั้น ได้ก่อให้เกิด
 เกิดผลดีในแง่เศรษฐกิจและประโยชน์อื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย แต่เมื่อพิจารณาอีกแง่มุมหนึ่ง
 ผลที่เกิดขึ้นในทางลบก็คือ ความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติ ที่ปรากฏให้เห็นในรูป
 ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกทำลายและรบกวนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น
 ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2532 ที่การท่องเที่ยวของประเทศขยายตัวสูงสุดอันเป็นผลมาจาก
 การที่รัฐบาลประกาศให้ปี พ.ศ. 2530 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย ส่งผลให้ธุรกิจการสร้าง
 บ้านพักหรือรีสอร์ทเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว บุกรุกเข้าไปสร้างในพื้นที่ป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ
 ถึง 11 ราย นอกจากนี้ ยังพบว่ามีอาคาร นส. 3 ปดอม จำนวน 120 ราย และมีผู้บุกรุกอีก
 54 ราย¹⁰ และสภาพที่เกิดขึ้นในอุทยานแห่งชาติหลายแห่งก็คือ นักท่องเที่ยวมีปริมาณมากเกินไป
 มีการบุกรุกพื้นที่เพื่อสร้างที่พัก ร้านอาหาร ปัญหาความสกปรก ชยะ น้ำเสีย มลพิษ
 ทางอากาศและเสียง การทำลายธรรมชาติ พืชพรรณและสัตว์ป่า การเก็บและนำทรัพยากร
 ธรรมชาติออกไป การทำลายและขีดเขียนทรัพย์สินโดยส่วนรวม การส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นและ
 สัตว์ป่า เป็นต้น

และที่เห็นถึงสภาพปัญหาความเสื่อมโทรมที่ชัดเจนที่สุด ก็คือ กรณีของอุทยานแห่งชาติ
 เขาใหญ่ ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศและประกอบไปด้วย
 ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่มีค่ามากมาย ทั้งป่าไม้ พืชพรรณ สัตว์ป่า ภูเขาและน้ำตก ได้เกิด
 สภาพเสื่อมโทรมจากการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จนในที่สุดต้องมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30
 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ให้ปิดอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นการชั่วคราว เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติ

¹⁰ พิชยา ว่องกุล, "อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รายได้นับแสนล้านกับปัญหา
 มลภาวะ," ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2537, พิชยา ว่องกุล, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ
 : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2537), หน้า 181 - 182.

และสภาพแวดล้อมได้ฟื้นตัวและกลับสู่สภาพธรรมชาติเดิม ซึ่งในช่วงแรกของการปิดอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นั้น ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปพักค้างคืนเลย แต่ต่อมาได้มีการผ่อนผันให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปค้างคืนได้ โดยกำหนดระเบียบและเงื่อนไขในการเข้าไป บทเรียนจากความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พอจะสรุปได้ว่า การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่พิจารณาถึงความจำกัดของสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติ รวมทั้งการขาดแนวทางในการควบคุมและจัดการอย่างถูกต้องแล้ว ย่อมนำความสูญเสียอันอาจประเมินค่าไม่ได้แก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติที่มีสาเหตุมาจากการท่องเที่ยวบางแห่งอาจมีความรุนแรงมาก บางแห่งอาจจะมีน้อยหรือไม่มีเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบอื่น ๆ ด้วย เช่น ปริมาณของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และกิจกรรมของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการควบคุมและจัดการของแต่ละอุทยานแห่งชาติด้วย เป็นต้น แต่ผลที่เกิดขึ้นแน่นอนก็คือ สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้การบุกรุกและใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ การเกิดไฟป่าและภัยธรรมชาติ ก็ได้มีส่วนเป็นอย่างมากในการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าและสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว จนทำให้วิตกกังว่าหากมิได้มีการควบคุมและจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างจริงจังแล้ว จะมีผลทำให้อุทยานแห่งชาติอีกหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรมมากขึ้นและไม่เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวอีกต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของอุทยานแห่งชาติที่จะต้องหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้อุทยานแห่งชาติยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวด้วยสภาพความงามตามธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงามตลอดไป

นอกจากนี้ ยังพิจารณาได้อีกว่า ทั้ง ๆ ที่รัฐได้มีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในพื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยตรงและมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ พร้อมทั้งมีการดำเนินงานด้านอุทยานแห่งชาติควบคู่ไปกับมาตรการทางกฎหมายก็ตาม แต่ปัญหาความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติก็ยังคงมีอยู่ จึงเห็นได้ว่ากฎหมายและการดำเนินงานของรัฐในเรื่องนี้ยังไม่

ประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งในการศึกษาวิจัยของผู้เขียน พบว่ามีข้อบกพร่องใน 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านการจัดการ ด้านกฎหมาย และด้านการบริหาร โดยด้านการจัดการพบว่ารัฐยังไม่มีนโยบายในการจัดการอุทยานแห่งชาติที่แน่นอน หรือแม้จะมีนโยบายที่ชัดเจนแน่นอนแล้วในบางเรื่อง แต่ก็ไม่มีมาตรการรองรับกับนโยบายที่กำหนดไว้ ส่วนด้านกฎหมายพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายมีข้อบกพร่องเล็กน้อยเท่านั้น แต่ปัญหาในด้านนี้เกือบทั้งหมดจะอยู่ที่การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพ สำหรับด้านการบริหารที่เห็นชัดเจนที่สุด คือ การขาดบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ทำให้การคุ้มครองดูแลอุทยานแห่งชาติไม่สามารถทำได้ดีเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงกฎหมายและการดำเนินงานของรัฐในการจัดการและการบริหารงานอุทยานแห่งชาติ และเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด วิธีการ และมาตรการต่าง ๆ ที่นำไปใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ
3. เพื่อให้ข้อเสนอนะถึงแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย การจัดการและการบริหารงานอุทยานแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเฉพาะระบบอุทยานแห่งชาติทางบก ซึ่งหมายถึงอุทยานแห่งชาติทางบกและวนอุทยาน โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มุ่งศึกษาถึงอุทยานแห่งชาติทางบกเป็นส่วนสำคัญ

นิยามศัพท์ของการวิจัยในส่วนนี้ คือ

"ทรัพยากรธรรมชาติ" หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ หรือมนุษย์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้¹²

"สิ่งแวดล้อม" หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ซึ่งอยู่รอบตัวมนุษย์¹³

"การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม" หมายถึง การเก็บ รักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุงและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้ให้ประโยชน์ตอบสนองต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป¹⁴

"ปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ และวนอุทยาน" หมายถึง สภาพปัญหาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ ปัญหาจากการบุกรุกและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ ปัญหาจากไฟป่า ปัญหาจากภัยธรรมชาติและปัญหาจากการท่องเที่ยว

"อุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ และวนอุทยาน" หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากการบริหาร การจัดการและกฎหมาย ที่ทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติและวนอุทยานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹² นิวัติ เรืองพานิช, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร : เฉลิมชาฎการพิมพ์, 2528), หน้า 14.

¹³ มัทธา จารุพันธ์, "กฎหมายกับการอนุรักษ์สภาวะแวดล้อม," วารสารกฎหมาย 3 (มกราคม-เมษายน 2520) : 17.

¹⁴ เกษม จันทรแก้ว, วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, 2529), หน้า 99.

"อุทยานแห่งชาติ" หมายถึง พื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นแหล่งสงวนและคุ้มครองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง อุทยานแห่งชาติทางบกเท่านั้น

"วนอุทยาน" หมายถึง พื้นที่ขนาดเล็กที่มีทิวทัศน์สวยงามและเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

สำหรับแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของอุทยานแห่งชาติที่จะเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็คือ มาตรการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยแนวทางในการดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการ คือ ด้านการจัดการ ด้านกฎหมายและด้านการบริหาร ซึ่งจะต้องนำมาปรับใช้ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสม อันจะทำให้การป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติประสบผลสำเร็จกว่าที่เป็นอยู่ และให้ผลตอบแทนที่ยั่งยืนตลอดไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ไว้ในบทต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สมมติฐาน ทฤษฎี และแนวความคิดของการวิจัย

สมมติฐานของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ คือ การเจริญเติบโตและการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่เหมาะสม รวมทั้งการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากอุทยานแห่งชาติ ทำให้อุทยานแห่งชาติหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายเป็นอันมาก แม้ว่าจะมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติก็ตาม แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่ การหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาปรับใช้เพื่อให้อุทยานแห่งชาติได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทฤษฎีทางนิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ คือ ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Police Power Theory) และหลักการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Principle) นอกจากนี้ ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง

แวดล้อม แนวความคิดเรื่องการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) แนวความคิดเรื่องความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) แนวทางการอนุรักษ์และจัดการอุทยานแห่งชาติ และแนวความคิดการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) มาประกอบในการวิเคราะห์ด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมจาก

1.1 เอกสารทั่วไป ได้แก่หนังสือ บทความ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

1.2 กฎหมาย โดยการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติดังนี้

- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ประกอบการวิเคราะห์ภาคเอกสาร

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงสนทนากับเจ้าหน้าที่ของส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ ซึ่งได้แก่ หัวหน้าฝ่ายจัดการอุทยานแห่งชาติและเจ้าหน้าที่ของฝ่ายจัดการทรัพยากร

2.2 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ได้กำหนดประชากรตัวอย่างเป็นหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทางบก และหัวหน้าวนอุทยาน เนื่องจากเป็นผู้ที่ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นผู้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งพัฒนาและปรับปรุงอุทยานแห่งชาติ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงความคิดเห็นของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติและหัวหน้าวนอุทยาน ที่มีต่อปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติและวนอุทยาน โดยมีประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ความคิดเห็นที่มีต่ออุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

วิธีการเลือกประชากรตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทางบก จำนวน 64 ราย ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 37 ฉบับ คิดเป็น 57.81% หัวหน้าวนอุทยาน จำนวน 42 ราย ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 21 ฉบับ คิดเป็น 50% รวมจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 106 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 58 ฉบับ คิดเป็น 54.71%

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เกิดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ
2. ทำให้ทราบถึงทฤษฎี แนวความคิด และหลักกฎหมายต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ
3. ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องของกฎหมาย การจัดการ และการบริหารอุทยานแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงให้การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
4. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย การจัดการ และการบริหารอุทยานแห่งชาติ เพื่อที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย